

הנחיות לכתיבת הפניות וביבליוגרפיה בספרי למדא עיון – הוצאת הספרים של האוניברסיטה הפתוחה

כללי הציטוט הביבליוגרפי הנהוגים בלמדא עיון, הוצאת הספרים של האוניברסיטה הפתוחה, מבוססים על שיטת APA (*American Psychological Association*). על פי שיטה זו, כאשר רוצים להפנות בטקסט למקור כלשהו, נהוג לציין אותו בקצרה: שם המשפחה של המחברת או המחבר, תאריך הפרסום, ובמידת הצורך ציון של מספרי עמוד או עמודים. בסוף הספר מובאת רשימת המקורות הביבליוגרפיים שאוזכרו בו, תחילה המקורות בעברית ולאחר מכן המקורות בלועזית על פי סדר א-ב של שמות המשפחה.

להלן הנחיות כלליות לכתיבת מקורות ביבליוגרפיים. תחילה נפרט כיצד לכתוב את ההפניות בהערות השוליים, ובהמשך כיצד לכתוב את המקורות במלואם ברשימה הביבליוגרפית שבסוף הספר. בצמוד להנחיות ניתן דוגמאות לכתיבת סוגים שונים של מקורות.

הפניות בהערות השוליים למקורות הביבליוגרפיים

ככלל, כל ההפניות (למעט יוצאים מן הכלל שיפורטו בהמשך) יופיעו ברישום מקוצר בהערות השוליים בלבד.

- ההפניה מגוף הטקסט להערות השוליים תהיה באמצעות ספרות בסדר רץ בכתב עילי (הערה¹). ההפניה תבוא לאחר סימן הפיסוק (למעט קו מפריד).

דוגמה: תמר כתיאל מדגישה במאמרה את סגנון הדיבור כסגנון תרבות¹.

- ההפניה למקור (ספר, פרק מספר, מאמר וכל מקור אחר) תופיע בהערות שוליים (בתחתית העמוד). ציון המקור ייעשה באמצעות הפניה מקוצרת: כל מקור ביבליוגרפי יהיה מורכב משם המשפחה של המחבר או המחברת ושנת הפרסום של המקור.
דוגמה: ¹ כתריאל 1998.
- אם יש הפניה למספר עמוד במקור, יש לציין אחרי שנת הפרסום, ולפניו פסיק. יש להפריד את המקורות השונים בסימן נקודה ופסיק (;).
דוגמאות: ¹ קפלן 1979, 33; כתריאל 1998, 225–206; 54; 45; Sumner 1994.
- ההפניות בהערות השוליים ייכתבו **בסדר כרונולוגי**, מן המוקדם אל המאוחר. הפניות למקורות מאותה השנה ייכתבו על פי סדר א-ב. הפניות למקורות בעברית יבואו לפני ההפניות למקורות בלועזית.
- אם יש למקור **שלושה מחברים או מחברות ומעלה**, ייכתב רק השם הראשון ואחריו המילה "ועמיתים" או "ועמיתות", ובמקור לועזי – *et al.*
דוגמאות: ¹ כהן ועמיתים 2015; Casella *et al.* 2016.
אם יש למקור שני מחברים או מחברות, ייכתבו שמות שניהם.
דוגמאות: ¹ גאלו ופרידמן 2015; Grice and Strawson 1956.
במראה המקום ברשימת המקורות יופיעו שמותיהם של כל המחברים והמחברות.
- בהפניה **לשני מקורות או יותר של מחבר או מחברת מסוימים** יופיעו תאריכי המקורות בסדר רץ: מן המוקדם אל המאוחר וביניהם יחצוץ הסימן נקודה ופסיק (;).
דוגמה: ¹ ניסן 1983; 1986.
- הבחנה בין **מקורות של אותו מחבר או אותה מחברת מאותה השנה** תיעשה בעזרת הצמדת אותיות (לתאריכים לועזיים) או ספרות (לתאריכים עבריים) עוקבים לשנת הפרסום:
דוגמאות: ¹ נתן תשס"ט; תשס"ט; רוזנבלום 2000א; 2000ב; Welkos 1997a; 1997b.
- הפניות למקורות מן ה**עיתונות היומית** ייכתבו כרגיל – שם המשפחה של המחבר או המחברת ושנת הפרסום.
דוגמה: ¹ לפיד 2000א.
- אם מדובר במאמרי מערכת, ההפניה תהיה על פי שם העיתון:
דוגמה: ¹ הארץ 2005.
מראה המקום המלא יופיע ברשימת המקורות.
- הפניה ל**ריאיון** שמופיע בעיתונות, באינטרנט או באמצעי תקשורת אחרים (טלוויזיה, פודקאסטים וכדומה) תיכתב בציון שם המשפחה של המרואיין או המרואיינת ושנת הריאיון.
דוגמה: ¹ שקד 2019.
- הפניות ל**מקורות מקוונים** ייכתבו כרגיל – על פי שם המחבר או המחברת ושנת הפרסום.

- כאשר יש הפניה למקור שהופיע בהערה הקודמת, אין צורך לפרט את המקור שוב ואפשר להסתפק בקיצור "שם".

דוגמאות:

- ¹ גאלו ופרידמן 2015, 34–42.
- ² שם.
- ³ שם, 22–25.
- ⁴ Welkos 1997a.
- ⁵ שם, 5–11.

יוצאים מן הכלל

- **מראי מקום לפסקי דין** יירשמו בהערות שוליים במלואם וללא הדגשה.

דוגמאות:

- ¹ בג"ץ 75/76, "הילרון" חברה לייצוא וליבוא גידולי ומוצרי חקלאות בע"מ נ' מועצה לייצור פירות ושיווקם (מועצת הפירות), פ"ד ל(3) 645 (1976).
- ² Atkins v. Virginia, 536 U.S. 304, 317–321 (2002).

- **מראי מקום למסמכים ארכיוניים** יירשמו בהערות שוליים במלואם וללא הדגשה.

דוגמאות:

- ¹ מאייר, ארנה. 1934. מי יעזור לקמץ בכוחות אדם? הארכיון הציוני המרכזי (להלן אצ"מ) F49\2185-44.
- ² Domestic science school, teachers' meeting, 23.6.1936. אצ"מ F49\1139-45.

מה כוללת הרשימה הביבליוגרפית?

- בסוף הספר תובא רשימת המקורות הביבליוגרפיים שהוזכרו בו, תחילה המקורות בעברית ולאחר מכן המקורות בלועזית.
- ברשימה הביבליוגרפית יופיעו במלואם **כל** מראי המקום של **כל** המקורות שנוכרו בגוף הטקסט.
- הרשימה תסודר על פי סדר א-ב. מקורות שונים של אותו מחבר או אותה מחברת יירשמו בסדר כרונולוגי, מן המוקדם אל המאוחר.
- שמות פרסומים בעברית ייכתבו **בהדגשה**, ובלועזית – בהטיה. שמות מאמרים, הרצאות, עבודות גמר ועבודות דוקטור ייכתבו **ללא** מירכאות.
- **יש להקפיד על מראי מקום מלאים** (אופן הרישום מודגם בהמשך).
- השמות הפרטיים של המחברים והמחברות, העורכים והעורכות, המתרגמים והמתרגמות יובאו במלואם. יש לציין במראה המקום את שם המשפחה ואחריו את השם הפרטי.

- במראה המקום המקור מתורגם יש לציין את שם המתרגם או המתרגמת אחרי שם הפריט.
דוגמה: תרגום: יוסי מילוא
- הבחנה בין מקורות של אותו מחבר או אותה מחברת מאותה השנה תיעשה באמצעות הצמדת אותיות (לתאריכים לועזיים) או ספרות (לתאריכים עבריים) עוקבים לשנת הפרסום. חשוב להקפיד שהמקורות יופיעו בסדר כרונולוגי, מן המוקדם אל המאוחר.
דוגמאות:
ח'מאיסי, ראסם. 2010א. **חסמים בפני שיתוף הערבים במוסדות התכנון ובעיצוב המרחב הציבורי בישראל**. ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות.
ח'מאיסי, ראסם. 2010ב. **לקראת הקמת מנהלות לאזורי תעשייה בישובים הערבים**. נצרת: מט"י נצרת והכפרים.
- Niebuhr, Gustav. 1999a. Methodist minister is convicted of breaking church law with gay rite. *The New York Times*, March 27.
- Niebuhr, Gustav. 1999b. Ban on ordaining homosexuals is upheld. *The New York Times*, June 26.
- מקור של המחבר ועמיתים נוספים יופיע ברשימה **מתחת** למקורות שנכתבו על ידי המחבר בלבד.
- מקורות בשפות זרות ייכתבו בשפת המקור, באותיות לטיניות או באותיות בערבית.
- ברישום מקורות באנגלית יש להקפיד על שימוש נכון באותיות רישיות (Capital letters). אותיות אלה יופיעו רק במילים הפותחות של שם הספר או המאמר (וגם במילה הפותחת אחרי נקודתיים), למעט בשמות אנשים, מקומות או מושגים שנהוג לכתוב באות רישית. לעומת זאת, המילים המרכיבות שמות של כתבי עת ייכתבו באותיות רישיות. כל הדוגמאות באנגלית המופיעות במסמך זה נכתבו באופן זה.
- למקורות בשפות לא שכיחות (למשל שפות סלאביות) יצורף תרגום לעברית בסוגריים מרובעים.
- במראי מקום לפרסומים לועזיים **שאינם בשפה האנגלית**, כל המילים והקיצורים **שאינם חלק משם הפרסום** (למשל in, and, ed., trans.) לרבות שם העיר שבה ראה החיבור אור, ייכתבו **באנגלית**.
- מקורות בערבית ייכתבו **בערבית**. שם המקור (ספר, פרק מספר, מאמר וכל מקור אחר) בתרגום לעברית יופיע בתוך סוגריים מרובעים.
דוגמה: بسيسو , عدنان 1992. **أضواء على الاقتصاديات العربية** [סוגיות בכלכלה הערבית]. القاهرة: دار البستاني.
- **מקורות מקוונים**: מראה מקום למקור מקוון ייכתב בלי ציון של מקום הפרסום. **אין צורך לכתוב: (מקוון)/(online)**. כתובת האינטרנט תצוין רק כאשר אי-אפשר למצוא את המקור על ידי הקלדת שמו או כאשר יש חשש לאי-הבנה.

דוגמאות

ספרים

קפלן, אברהם. 1979. **דרכי המחקר – מתודולוגיה של מדעי ההתנהגות**. ירושלים: מוסד ביאליק.
Sumner, Colin. 1994. *The sociology of deviance: An obituary*. London: Open University Press.

פרק מספר

כתריאל, תמר. 1998. סגנון דיבור כסגנון תרבות: לדבר "דוגרי", לעשות "מוסיירה", בתוך **מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל**. חיפה: אוניברסיטת חיפה, 225–206.
Shils, Edwards. 1975. Charisma, in *Center and periphery: Essays in macrosociology*. Chicago: University of Chicago Press, 127–135.

קובצי מאמרים

קורנהאוזר, וויליאם. 1973 [1967]. אליטה שלטת או קבוצת וטו, בתוך משה ליסק (עורך), **סוגיות בסוציולוגיה**. תל אביב: עם עובד, 159–143.
הוקס, בל. 2006 [1984]. אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים, בתוך דלית באום, דלילה אמיר, רונה ברייר-גארב, יפה ברלוביץ, דבורה גריינימן, שרון הלוי, דינה חרובי, סילביה פוגל-ביז'ואוי (עורכות), **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים, 243–224.
Kornhauser, William. 1967. Power elite or veto groups, in Seymour Martin Lipset and Leo Lowenthal (eds.), *Culture and social character*. New York: Free Press, 65–81.

מאמרים בכתבי עת

ברגר, מרטין. 2018. תולדות צילום המאבק לזכויות האזרח בארצות-הברית והפוליטיקה של הזהות הלבנה. תרגום: ענת שולץ. **זמנים** 139, 29–18.
הרבסט-דבי, ענת ועמית קפלן. 2018. אהבה בימי משבר: היבטים מגדריים של השכלה, תעסוקה וגירושין. **מגמות** נג 2, 136–107.
Lasswell, Harold D. 1941. The Garrison state. *American Journal of Sociology* 46, 448–455.

עיתונים יומיים

לפיד, יוסף. 1997. אנטישמם באינטרנט. **מעריב**, 15 בינואר.
רוזנבלום, דורון. 2000. במדינה לכאורה. **הארץ**, מוסף הארץ, 7 באפריל.
Welkos, Robert. 1984. Doctor involved in blindings is given a 4-year term. *Los Angeles Times*, April 27.

עבודות מוסמך ועבודות דוקטור

בנימין, בועז. 1993. התפתחות העדפות פוליטיות אצל בני נוער: השפעת תפיסת ההורים כסמכויות ידע פוליטי. חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה". אוניברסיטת תל אביב.

Wilfley, Denice E. 1989. Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese. Ph.D. dissertation, University of Missouri, Columbia.

הרצאות

הנדל, אריאל. 2006. טכנולוגיה של אי-ודאות מרחבית בשטחים הכבושים: מבוא לגיאוגרפיה של אסון. הרצאה שנישאה במסגרת הסדנה "חיים חשופים" במכון ון ליר בירושלים, 18–20 בספטמבר.

Stommel, Henry. 1946. Entertainment fo air into a cumulus cloud. Paper presented at the Annual Meeting, A.M.S., Cambridge, Massachusetts, December 27.

ראיונות

שקד, איילת. 2019. ראיון שנערך על ידי מורן אזולאי ואטילה שומפלבי. *ynet*, 7 באפריל.
Obama, Barack. 2013. Interview by Jay Leno. *The Tonight Show*. NBC, Burbank, California. August 7.

ניירות עמדה, ניירות עבודה וניירות מדיניות

גאלו, ליאור ועמית פרידמן. 2015. שער החליפין האפקטיבי בישראל. **נייר עבודה**. ירושלים: בנק ישראל.

Casella, Alessandra, Laslier, Jean-François, Macé, Antonin. 2016. Democracy for polarized committees: The tale of Blotto's Lieutenants Casella. *Discussion Paper*. Department of Economics, Columbia University (June).

מקורות מקוונים (שלא יצאו לאור בדפוס)

אליזרע, רותם. 2005. הבריאות בישראל לעומת אירופה: רע כאן אבל חיים יותר. *ynet*, 7 ביולי.
קרומר-נבו, מיכל, איילה מאיר, נורית ויסברג-נקש. 2019. מבוא: עבודה סוציאלית מודעת-עוני: הנהגת הפרדיגמה במחלקות לשירותים חברתיים בשנים 2014–2018. **ביטחון סוציאלי** 106, 32–9.

Willig, Robert D. 1993. Public versus regulated private enterprise. *World Bank Research Observer*, 155–180.

Campbell, James D. and April M. Franco. 2013. Cannibalization, innovation and spin-outs. *DRUID Working Papers no. 13-11*, Department of Business Studies, Copenhagen Business School, Department of Industrial Economics and Strategy/Aalborg University.

מאמר אקדמי מתוך כתב עת מקוון (ללא DOI)

אורן-מגידור, דפנה. 2018. הכמיהה לילדים באנגליה בעת החדשה המוקדמת. **זמנים** 139, 78–91.
אוחזר מתוך <https://www.openu.ac.il/zmanim/zmanim139/zmanim-139-oren-magidor.pdf>
Grodal, Torben. 2001. Old wine in old bottles. *Film-Philosophy* 5:1. Retrieved from <http://www.film-philosophy.com/vol5-2001/n12grodal>

מאמר אקדמי עם DOI

Holliday, Jenna K. 2013. Turning the table on the exploitative recruitment of migrant workers: The Cambodian experience. *Asian Journal of Social Sciences* 40:4, 464–485.
DOI: 10.1163/15685314-12341249

חיבורים בכתבי יד

אלפסי, יצחק בן יעקב. הלכות הרי"ף. סוכה, יח ע"א, שורות 24 "כי קא"–29 "מצ[וה]" (סימנים אלף לה-אלף לז). אוסף מי גסטר, דף 27.

ערכים מילוניים או לקסיקליים

בורשטיין, איתן. 2015. אירוניה. **לקסיקון לתרבות הקלאסית: אלים, אישים, מושגים ואתרים**. PERTINAX הוצאה לאור, 86–87.
Face. 1986. *Oxford student's dictionary for Hebrew speakers*. Tel Aviv: Kernerman-Lonnie Kahn, 274.